

Uchwała z dnia 25 października 2006 r., III CZP 62/06

Sędzia SN Gerard Bieniek (przewodniczący)

Sędzia SN Iwona Koper

Sędzia SN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzycieli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w K. i G.M. Bank S.A. w G. przeciwko dłużnikowi Małgorzacie S. o rozstrzygnięcie kompetencji, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 25 października 2006 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 15 maja 2006 r.:

„Czy w przypadku wystąpienia zbiegu egzekucji sądowej z egzekucją administracyjną prowadzoną przez dyrektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w wyniku rozstrzygnięcia tego zbiegu, możliwe jest powierzenie przy spełnieniu przesłanek z art. 773 § 1 k.p.c., dalszego prowadzenia łącznie obu egzekucji dyrektorowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako administracyjnemu organowi egzekucyjnemu w sytuacji, gdy realizowany tytuł wykonawczy nie dotyczy należności pieniężnych z tytułów, o których mowa w art. 19 § 4 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tj. składek na ubezpieczenie społeczne i należności pochodnych od składek oraz nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego lub innych świadczeń wypłaconych przez ten oddział)?”

podjął uchwałę:

W razie zbiegu egzekucji sądowej z egzekucją administracyjną, prowadzoną przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako organ egzekucyjny, sąd rejonowy, po stwierdzeniu spełnienia przesłanek określonych w art. 773 § 1 zdanie drugie k.p.c., może orzec o dalszym prowadzeniu łącznie obu egzekucji przez ten organ egzekucyjny w trybie dla niego właściwym.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy rozstrzygnął postanowieniem o zbiegu egzekucji sądowej i egzekucji administracyjnej, skierowanych przeciwko temu samemu dłużnikowi do jego wynagrodzenia za pracę, w ten sposób, że stwierdził, iż zbiegające się egzekucje poprowadzi dalej łącznie w trybie egzekucji administracyjnej dyrektor oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: "ZUS") jako administracyjny organ egzekucyjny. Jednocześnie orzekł, że pozostają w mocy czynności egzekucyjne dotychczas dokonane przez sądowy organ egzekucyjny. Rozstrzygnięcie to Sąd pierwszej instancji uzasadnił egzekwowaniem wyższej należności przez dyrektora oddziału ZUS w porównaniu z egzekwowaną przez komornika.

Przy rozpoznawaniu zażalenia wierzyciela na to postanowienie Sąd drugiej instancji przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia przytoczone zagadnienie prawne. Wątpliwości uzasadnił ograniczeniem zarówno możliwych do zastosowania sposobów egzekucji, jak i rodzajów wierzytelności podlegających zaspokojeniu na podstawie art. 19 § 4 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz.U. 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm. – dalej: „u.p.e.a.”), a to wobec ograniczenia kompetencji dyrektora oddziału ZUS jako organu egzekucyjnego, który nie może egzekwować niektórych wierzytelności objętych sądowym tytułem egzekucyjnym. Jednocześnie stwierdził, że art. 773 § 1 k.p.c., będący podstawą orzeczenia, nie przewiduje wśród przesłanek rozstrzygnięcia kryteriów rodzaju należności, które egzekwować może dany organ administracyjny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd drugiej instancji w istocie nie zakwestionował spełnienia przesłanek określonych w art. 773 § 1 k.p.c., a zatem istnienia podstaw rozstrzygnięcia na podstawie tego przepisu. Wątpliwości Sądu sprowadzają się do potrzeby ustalenia, czy poza przesłankami określonymi tym przepisem istnieją jeszcze inne, wywołujące skutki jurydyczne okoliczności sprzeciwiające się powierzeniu łącznego prowadzenia zbiegających się egzekucji sądowej i administracyjnej dyrektorowi oddziału ZUS. W szczególności chodzi o to, czy na rozstrzygnięcie o zbiegu obu rodzajów egzekucji może mieć wpływ zróżnicowany zakres kompetencji każdego z

organów egzekucyjnych oraz charakter tytułów uprawniających każdy z nich do prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

W piśmiennictwie występuje rozbieżność poglądów w kwestii, czy podział kompetencji, a tym samym i specjalizacja właściwości rzeczowej sądowych i administracyjnych organów egzekucyjnych mogą mieć znaczenie dla możliwości powierzenia łącznego prowadzenia zbiegających się egzekucji administracyjnej i sądowej jednemu z tych organów. Pierwszy pogląd sprowadza się do stwierdzenia, że w omawianej sytuacji sąd powinien co do zasady powierzyć dalsze prowadzenie obu egzekucji komornikowi, drugi natomiast wyraża się przyzwoleniem na powierzenie przez sąd prowadzenia zbiegających się egzekucji komornikowi albo naczelnikowi urzędu skarbowego, z równoczesnym wyraźnym wyłączeniem pozostałych organów egzekucji administracyjnej poza krąg podmiotów możliwych do uwzględnienia przy rozstrzygnięciu na podstawie art. 773 § 1 k.p.c. Trzeci pogląd, reprezentowany w nowszym piśmiennictwie przez liczniejszą grupę autorów, sprowadza się do uznania za wystarczające do rozstrzygnięcia o zbiegu egzekucji przesłanek określonych w art. 773 § 1 k.p.c., a więc z pominięciem kompetencji i ograniczonej przedmiotowo właściwości organu egzekucji administracyjnej.

W ocenie Sądu Najwyższego zakres kompetencji administracyjnych organów egzekucyjnych, regulowany art. 19 § 1-5 i § 7-8 u.p.e.a., nie może rozstrzygać o dopuszczalności powierzenia któremuś z nich łącznego prowadzenia zbiegających się egzekucji administracyjnej i sądowej. Uregulowania zawarte w art. 19 u.p.e.a. normują bowiem wyłącznie uprawnienia organów egzekucyjnych w płaszczyźnie postępowania egzekucyjnego w administracji oraz określają tytuły, z których wynikające należności podlegają egzekwowaniu przez te organy. Przedmiotem regulacji art. 19 u.p.e.a. nie jest więc zagadnienie zbiegu jakichkolwiek egzekucji. Gdyby tylko hipotetycznie przyjąć możliwość rozstrzygnięcia o zbiegu obu rodzajów egzekucji z uwzględnieniem katalogu uprawnień administracyjnych organów egzekucyjnych, to wówczas wykluczona byłaby dopuszczalność powierzenia administracyjnemu organowi egzekucyjnemu łącznego prowadzenia zbiegających się egzekucji administracyjnej i sądowej. Pozostawałoby to w oczywistej sprzeczności z wolą ustawodawcy wyrażoną w art. 773 § 1 k.p.c. i w art. 62 u.p.e.a., które mają walor ogólnosystemowy i zawierają samodzielne przesłanki, będące wystarczającą podstawą do rozstrzygnięcia o zbiegu egzekucji administracyjnej i egzekucji sądowej, w oderwaniu od uregulowań określających

kompetencje każdego z organów egzekucyjnych. W razie zbiegu obu rodzajów egzekucji art. 62 u.p.e.a. nakazuje wręcz administracyjnemu organowi egzekucyjnemu wstrzymanie czynności egzekucyjnych i przekazanie akt egzekucji administracyjnej sądowi rejonowemu zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego.

Oznacza to, że dalsze postępowanie w przedmiocie rozstrzygnięcia o zaistniałym zbiegu obu rodzajów egzekucji toczy się przed sądem rejonowym, a podstawą rozstrzygnięcia stają się art. 773 § 1 i ewentualnie § 2 k.p.c. Na ich podstawie sąd uprawniony jest do rozstrzygnięcia o zaistniałym zbiegu przez powierzenie dalszego prowadzenia egzekucji tylko jednemu spośród tych organów, które dotychczas prowadziły egzekucje pozostające w zbiegu, co wyłącza możliwość powierzenia łącznego prowadzenia egzekucji innemu organowi egzekucyjnemu. Regulacja art. 773 § 1 k.p.c. nie uwzględnia tożsamego mechanizmu z przewidzianym w art. 63 § 1 u.p.e.a., który znajduje zastosowanie w przypadkach zbiegu wyłącznie egzekucji administracyjnej.

Jednakże art. 773 § 1 k.p.c. nie zawiera unormowania, które mogłoby *a priori* wykluczyć dopuszczalność powierzenia łącznego prowadzenia egzekucji któremukolwiek spośród organów egzekucji administracyjnej, w szczególności ze względu na ich status, właściwości, a zwłaszcza ustawowo określony zakres uprawnień w sferze prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Innymi słowy, art. 773 § 1 k.p.c. jest podstawą prawną do każdorazowego rozstrzygnięcia, w razie zbiegu obu odmiennych rodzajów egzekucji, o dalszym prowadzeniu tych egzekucji albo przez komornika, albo przez organ egzekucji administracyjnej, w tym oczywiście przez organ o wyspecjalizowanym charakterze, jakim jest dyrektor oddziału ZUS, skoro bez wątplenia jest on organem egzekucji administracyjnej (art. 19 § 4 u.p.e.a.) i prowadził jedną z pozostających w zbiegu egzekucję. O rozstrzygnięciu sądu powierzającego dalsze prowadzenie obu zbiegających się egzekucji któremukolwiek z obu dotychczas prowadzących je organów powinny zatem decydować tylko ustawowe przesłanki określone w art. 773 § 1 zdanie drugie k.p.c., a nie inne pozaustawowe argumenty.

Za okoliczność istotną dla rozstrzygnięcia przez sąd o przedmiotowym zbiegu, nie można również uznać faktu, że dyrektor oddziału ZUS, działając w charakterze organu egzekucyjnego, nie może stosować wszystkich środków egzekucyjnych do stosowania których uprawniony jest komornik, a nawet wszystkich środków

egzekucyjnych, przewidzianych w przepisach ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji jako stojących do dyspozycji innych administracyjnych organów egzekucyjnych.

Zważyć należy, że sądowe rozstrzygnięcie zbiegu egzekucji dokonywane na podstawie art. 773 § 1 k.p.c. dotyczy wyłącznie sytuacji, w której obie egzekucje prowadzone są przeciwko temu samemu dłużnikowi i skierowane są do tego samego przedmiotu (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1997 r., III CZP 29/97, OSNC 1997, nr 11, poz. 164 i z dnia 21 lutego 2003 r., III CZP 89/02, OSNC 2003, nr 11, poz. 147). W niniejszej sprawie obie egzekucje skierowane są do wynagrodzenia za pracę dłużnika, a zatem dotyczą egzekucji świadczeń pieniężnych, co przesądza możliwość prowadzenia ich tym samym sposobem. Wyodrębnienie sposobów egzekucji świadczeń pieniężnych następuje ze względu na przedmiot (rodzaj mienia), do którego egzekucja zostaje skierowana. W tej sytuacji dyrektor oddziału ZUS uprawniony jest do prowadzenia łącznie obu egzekucji sposobem mieszczącym się ramach jego uprawnień, co osłabia sygnalizowane przez Sąd drugiej instancji obawy o brak po jego stronie dostatecznej wiedzy i operatywności w prowadzeniu egzekucji świadczeń cywilnych. Wymieniony organ egzekucji administracyjnej, prowadząc obie egzekucje w trybie określonym przepisami ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, także więc przy egzekwowaniu należności cywilnej podejmuje w zasadzie te same czynności, co przy egzekwowaniu należności administracyjnej należącej wprost do jego kompetencji. Specyfika regulacji w przedmiocie ograniczeń egzekucji (art. 12 u.p.e.a.) lub podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 115 i nast. u.p.e.a.) nie może sprzeciwiać się rozstrzygnięciu zaistniałego zbiegu na podstawie art. 773 § 1 k.p.c. przez powierzenie prowadzenia obu egzekucji wyspecjalizowanemu administracyjnemu organowi egzekucyjnemu, którym jest dyrektor oddziału ZUS.

Za syntezę dotychczas przedstawionych rozważań można uznać stanowisko, że w razie zbiegu egzekucji sądowej z egzekucją administracyjną, sąd rejonowy, po stwierdzeniu wystąpienia przesłanek określonych w art. 773 § 1 zdanie drugie k.p.c. może orzec o dalszym prowadzeniu łącznie obu egzekucji przez dyrektora oddziału ZUS w trybie właściwym dla tego organu egzekucyjnego. Stanowisko to przesądza wyraźnie możliwość i dopuszczalność takiego rozstrzygnięcia zbiegu obu egzekucji, które oznacza powierzenie łącznego ich prowadzenia dyrektorowi oddziału ZUS.

Odmienną kwestią jest ocena merytorycznej prawidłowości takiego rozstrzygnięcia zbiegu w okolicznościach stanu faktycznego konkretnej sprawy. Jej dokonanie wymaga weryfikacji poczynionych ustaleń i ocen na podstawie ustawowych kryteriów orzekania przez sąd o zbiegu egzekucji na podstawie art. 773 § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.